

09.03.2018

Яковлєва Н.

WWF рекомендує в Україні розвивати малу гідроенергетику з урахуванням інтересів майбутніх поколінь

Всесвітній фонд природи (WWF) рекомендує Україні розвивати малу гідроенергетику з урахуванням сучасних енергетичних потреб, міжнародних зобов'язань, а також інтересів майбутніх поколінь та стану навколишнього середовища (EcoTown.com.ua).

Як зазначають у міжнародній організації, «зелений тариф» стимулює будівництво малих гідроелектростанцій, які негативно впливають на екосистему.

«Прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення "зеленого" тарифу" (№ 601-17 від 25.09.2008) стимулювало масштабне планування та реалізацію проектів з генерації електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, зокрема малої гідроенергетики, однак за 10 років на державному рівні так і не було розроблено стратегії та плану розвитку малої гідроенергетики (МГЕС), немає в Україні й нормативних екологічних вимог до будівництва та експлуатації МГЕС, які відповідають сучасним реаліям, - наголошують в організації. – В той же час планування на місцях має хаотичний характер без врахування сукупного (кумулятивного) впливу на навколишнє середовище, без розгляду альтернатив та доцільності проекту для громад».

Більшість проектів МГЕС, особливо у гірських районах, реалізується та експлуатуються з порушеннями чинного екологічного та містобудівного законодавства, констатують у WWF. «Оцінка впливу на навколишнє середовище не відображає реальної ситуації, екологічні пом'якшуючі та компенсаційні заходи (відновлення місць існування, створення ефективних рибоходів тощо) не впроваджуються, – стверджують фахівці. – Як результат, в Україні масштабне неконтрольоване будівництво малих гідроелектростанцій призводить до зникнення унікальних видів риби та більшості водних організмів, погіршення якості води в річках, зміни гідроморфологічних режимів, осушення річок, в окремих регіонах створює соціальну напругу та може призвести до екологічної катастрофи».

У WWF наголошують, що Україна може розвивати малу гідроенергетику лише за наявності прозорої збалансованої державної політики, яка повинна бути узгоджена з екологічним національним та міжнародним законодавством, та враховувати такі пункти.

1. На державному рівні мають бути розроблені стратегія та план розвитку МГЕС. «Стратегія, до розробки якої слід залучити всі зацікавлені сторони, в тому числі науковців, громадські організації та бізнес, має бути спрямована на досягнення розумного балансу між можливостями-потребами-наслідками, а не на максимальне виробництво електроенергії, та враховувати екологічні та соціальні аспекти», – підкреслюють у WWF.

2. Необхідно на законодавчому рівні заборонити використання гірських малих гідроелектростанцій в маневрових режимах виробництва електроенергії для забезпечення пікового споживання, що дозволить запобігти утворенню штучних повеней внаслідок скидання великих об'ємів води через гідротурбіну

та пересихання русла річок внаслідок накопичення води у водосховищах МГЕС у період зменшення споживання електроенергії.

3. Природні незарегульовані річки, кількість яких в Україні з кожним роком зменшується, необхідно максимально зберігти та захищати від руйнування та забудови. «Потрібно визначити та затвердити на законодавчому рівні особливо цінні річки та річкові ділянки, де будівництво МГЕС буде повністю забороненим (так звані no-go areas)», – зазначають у WWF.

4. З метою мінімізації негативного впливу на природоохоронні зони, необхідно заборонити будівництво МГЕС не тільки на територіях природно-заповідного фонду, а також вище за течією на річках, які протікають через природоохоронні та рекреаційні території.

5. Розвиток МГЕС не має бути пов'язаний з регулюванням паводків, адже МГЕС не є технологічно придатними для забезпечення таких функцій, більш того іноді провокують загострення ситуації.

6. Потрібно прозоро розробити та затвердити на законодавчому рівні такі нормативні документи щодо будівництва та експлуатації МГЕС: нормативні екологічні вимоги щодо будівництва та експлуатації малих ГЕС; нормативні документи (ДБН, ДСТУ тощо) щодо будівництва та експлуатації МГЕС та водосховищ, які відповідають сучасним вимогам та законодавству, та враховують особливості рівнинних та гірських річок тощо.

7. Під час будівництва та експлуатації об'єктів МГЕС необхідно використовувати сучасні екологічно-дружні рішення. WWF рекомендує розробити та впровадити ефективні екологічні пом'якшуючі та компенсаційні рішення, наприклад: технологічні: рибоходи, які забезпечують цілодобовий прохід риб в обох напрямках, безперервний дистанційний автоматизований контроль наявності мінімального санітарного протоку, без-гребельні ГЕС, тощо; організаційні: забезпечення безперервного санітарного протоку, а не максимального виробництва електроенергії; щомісячне, у відповідності до метеопрогнозів, узгодження режимів регулювання стоку в паводок, повинь та межень з залученням наукових та громадських організацій.

8. Кожен окремий проект МГЕС має бути реалізований відповідно до чинного законодавства.

9. Доступ бізнесу до будівництва та експлуатації малих гідроелектростанцій повинен надаватися на конкурсних засадах за обов'язкової участі громадськості. На місцеві громади не повинен здійснюватися тиск.

10. Перспективним напрямом розвитку МГЕС в Україні може бути застосування турбін надмалої потужності до 20 кВт (нано-ГЕС), зокрема, на промислових стоках та існуючих водосховищах рівнинних рік, для локального розподіленого електропостачання домогосподарств, фермерських господарств, туристичних, оздоровчих та освітніх закладів у поєднанні з іншими ВДЕ.

11 На законодавчому рівні має бути забезпечений громадський контроль за умовами та режимами експлуатації МГЕС (зокрема, безперервний мінімальний санітарний стік, задовільна робота рибоходів, запобігання штучним повеням).

12. Умови надання «зеленого тарифу» для об'єктів МГЕС повинні бути переглянуті.